

Generální finanční ředitelství
Lazarská 7, Praha 1, 117 22

Zápis z jednání Koordinačního výboru s Komorou daňových poradců ČR konaného dne 27.4.2011

OBSAH

Příspěvky uzavřeny k 27.4.2011

DPH

329/30.03.11 - Pojem „vystavit“ daňový doklad ve smyslu zákona o DPH.....str. 2
Předkládá: Ing. Jan Rambousek, LL.M.

Daň z příjmů

333/27.04.11 - Daňový režim příjmu z pojištění osob, který není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy, při výplatě právnické osobě..... str. 5

*Předkládají: Ing. Ladislav Malůšek
Ing. Alena Švecová*

334/27.04.11 - Daňový režim příjmu plynoucího fyzické osobě ze zpětného odkupu dluhopisu před splatností..... str. 8

*Předkládají: Radek Novotný
Jiří Pecka*

Neuzavřené příspěvky odložené na příští jednání KV

Daň z příjmů

330/30.03.11 - Daňový režim příjmů vyplácených řediteli obecně prospěšné společnosti

Předkládá: JUDr. Ing. Dana Trezziová

DPH

335/27.04.11 - Nárok na odpočet DPH z daňového dokladu od neplátce a promítnutí rozsudku SDEU z případu Dankowski

Předkládá: JUDr. Ing. Václav Pátek

PŘÍSPĚVKY UZAVŘENY K 27.4.2011

329/30.03.11 - Pojem „vystavit“ daňový doklad ve smyslu zákona o DPH

PŘÍSPĚVEK UZAVŘEN

Předkládá: Ing. Jan Rambousek, LL.M., daňový poradce, č. osv. 693

Příspěvek se zabývá pojmem „vystavení“ daňového dokladu a jeho následné „doručení“ odběrateli. Příspěvek neřeší problematiku daňových dokladů popsanou v § 26 odst. 4 zák. č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „ZDPH“, ve kterém je popsáno vystavování daňových dokladů se zaručeným elektronickým podpisem. Tyto doklady lze potom rovnou archivovat v elektronické podobě, zatímco příspěvek řeší ty případy, kdy si odběratel musí fakturu vytisknout.

Požadavky na daňový doklad jsou popsány v § 26 ZDPH, přičemž mezi povinné náležitosti nepatří ani razítko ani podpis. Rozhodující je tedy pouze přítomnost údajů uvedených na dokladu.

Směrnice 2006/112/ES uvádí ve svém článku 220, že „invoice is issued“ a ve čl. 232 uvádí, že členské státy mohou povolit i přijímání v jiné podobě než se zaručeným elektronickým podpisem či EDI. ZDPH ve svém § 26 odst. 4 řeší pouze vystavování dokladů a neřeší jejich předávání, které tedy není omezeno. I český zákon používá pojem „vystavit“ a neukládá plátcí povinnost doklad fyzicky předat či vytisknout.

Zdražení poštovní přepravy sebou přineslo, že řada firem přestala doklady zasílat pozemskou poštou, nýbrž doklad nascanuje a zašle odběrateli e-mailem, nebo ho zašle přímo ve formátu textového editoru nebo ve formátu pdf. Odběratel si takový doklad vytiskne a tak je v podstatě dosaženo shodného výsledku, jako by byl doklad zaslán poštou. V praxi však při kontrolách někteří správci daně tento způsob doručení zpochybňují a trvají na tom, aby byl doklad vytištěn dodavatelem. Vzhledem k tomu, že zákon neukládá plátcí povinnost daňový doklad vytisknout nebo předat odběrateli ve fyzické podobě, považují způsob zaslání daňového dokladu v jakémkoliv formátu e-mailem odběrateli za způsob vystavení dokladu, který je plně v souladu se zákonem.

Navrhují, aby Ministerstvo financí tuto zavedenou správní praxi zasílání daňových dokladů e-mailem vystavování daňových dokladů odsouhlasilo a publikovalo na svých www stránkách.

Příspěvek nepostihuje případy, kdy správce daně zjistí, ať již u takto vystavených dokladů, či dokladů zasláných v písemné podobě, odlišnosti mezi dokladem vystaveným odběratelem a dokladem, který má v držení příjemce plnění.

Po projednání na KV doporučujeme přijaté závěry vhodným způsobem publikovat.

Stanovisko GŘ:

Ustanovení § 26 odst. 4 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDPH“) nabízí dvě alternativy pro způsob vystavení daňového dokladu. Daňový doklad může být vystaven v analogové podobě, případně může být doklad se souhlasem osoby, pro kterou se uskutečňuje zdanitelné plnění nebo plnění osvobozené od daně s nárokem na odpočet daně i v elektronické podobě, přičemž toto ustanovení stanoví nezbytné podmínky pro vystavování dokladů v elektronické podobě. Otázka způsobu předání daňového dokladu mezi odběratelem a dodavatelem není v ZDPH řešena.

Na oblast způsobu předání dokladů dopadá článek 232 Směrnice Rady 2006/112/ES (dále jen „Směrnice“). Podle jeho znění lze daňové doklady předávat na papíře (send on paper), nebo pokud s tím jejich příjemce souhlasí, předávat nebo zpřístupňovat elektronickými prostředky (send or made available by electronic means). Situaci, kterou předkladatel ve svém příspěvku popisuje, tedy naskenované faktury odběratelem a zaslání prostřednictvím e-mailu odběrateli, lze podřadit pod pojem předání elektronickými prostředky.

Podle článku 233 Směrnice členské státy přijímají daňové doklady předané nebo zpřístupněné elektronickými prostředky pod podmínkou, že věrohodnost původu a neporušenost jejich obsahu jsou zaručeny jedním z těchto způsobů:

- a) zaručeným elektronickým podpisem ve smyslu čl. 2 bodu 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/93/ES ze dne 13. prosince 1999 o zásadách Společenství pro elektronické podpisy
- b) prostřednictvím elektronické výměny dat (EDI) vymezené v článku 2 doporučení Komise 1994/820/ES ze dne 19. října 1994 o právních aspektech elektronické výměny dat, jestliže dohoda o této výměně stanoví užití postupů zaručujících věrohodnost původu a neporušenost dat.

Daňové doklady lze předávat nebo zpřístupňovat i jinými elektronickými prostředky, s výhradou jejich přijímání členským státem nebo členskými státy, jichž se to týká.

Ustanovení § 26 odst. 4 zákona o DPH by mělo být novelizováno i s ohledem na novelu Směrnice č. 112/2006/ES Směrnici Rady č.45/2010/ES, a to nejpozději v transpoziční lhůtě (do 31.12.2012). Směrnice Rady č.45/2010/ES novelizovala Směrnici č. 112/2006/ES, a to v oblasti pravidel vystavování elektronických dokladů. Jedním z cílů této Směrnice je, aby zacházení s papírovými doklady a elektronickými doklady bylo totožné a nepřineslo jiná omezení či administrativní bariéry.

Klíčovými kritérii pro doklady obecně je zajištění autenticity původu dokladu, integrity jeho obsahu a jeho čitelnost, která musí být garantována vystavitelem dokladu po celou dobu jeho uchování dle příslušných předpisů.

Naskenovaná originální faktura do elektronického PDF formátu a zasláná e-mailem odběrateli nespĺňuje kritéria pro elektronický doklad. Jedná se stále o doklad

v papírové podobě, je pouze využit způsob doručení dokladu, a to elektronickými prostředky. Příjemce musí takový doklad opět vytisknout a nakládat s ním jako s papírovým dokladem (archivace atd.). Určité obtíže lze spatřovat v garanci obsahu takového dokladu kdy může být příjemcem změněn, ať již úmyslně nebo neúmyslně např. nevhodným použitím softwaru. Vystavitel dokladu je odpovědný za autenticitu původu dokladu, integritu jeho obsahu a jeho čitelnost. Nicméně lze připustit, při splnění obecných podmínek pro autenticitu dokladu, tuto další možnost doručení daňového dokladu, a to z důvodu snížení administrativní zátěže. V diskutovaném případě to znamená, že pokud správce daně shledá u odběratele i u dodavatele shodné doklady, pak nebude zpochybňovat způsob doručení dokladu tj. e-mailem.

Generální finanční ředitelství však doporučuje, aby mezi vystavitelem dokladu a jeho příjemcem existovala dohoda o způsobu a pravidlech zasílání dokladů a pravidlech využívání softwaru pro jeho čtení a tisk.

Generální finanční ředitelství je z výše uvedených důvodů toho názoru, že uvedeného způsobu lze použít jen za podmínek, kdy je dodavatelem resp. vystavitelem dokladu zaručena autenticita původu dokladu, integrita jeho obsahu a jeho čitelnost, která jím musí být garantována po celou dobu uchování dokladu dle příslušných právních předpisů.

Navíc je nutné připomenout, že v případě opravy podle § 43 ZDPH musí plátcé, který uskutečnil zdanitelné plnění prokázat datum obdržení opravného daňového dokladu u plátce, pro kterého se plnění uskutečnilo a to i v případě využití této elektronické formy doručování dokladů

333/27.04.11 - Daňový režim příjmu z pojištění osob, který není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy, při výplatě právnické osobě

PŘÍSPĚVEK UZAVŘEN

*Předkládají: Ing. Ladislav Malůšek, daňový poradce č. 3990
Ing. Alena Švecová, daňový poradce č. 3465*

1. Úvod - popis problematiky

Cílem příspěvku je vyjasnění daňového režimu v situaci, kdy v průběhu trvání pojistné smlouvy motivačního kapitálového životního pojištění (dále jen „motivační pojištění“) dochází k výplatě částečného odkupného zaměstnavateli, české právnické osobě.

Hlavním účelem motivačního pojištění je efektivně motivovat zaměstnance setrvat v pracovně-právním vztahu po určitou dobu a také zajistit motivaci zaměstnanců k podávání vyšších výkonů. Zaměstnanec bývá v těchto případech pojištěn pro případ úrazu, smrti nebo dožití, pojistná smlouva je však uzavírána mezi pojišťovnou a zaměstnavatelem jako pojistníkem. Pojistný produkt motivačního pojištění je v zásadě možné dle smluvních podmínek rozdělit na rizikovou a spořicí složku. Riziková složka pojistného souvisí s pojištěním pro případ úmrtí nebo jinak definovaných pojistných událostí s výjimkou případu dožití, se kterým souvisí spořicí složka pojistného.

Zaměstnanec vystupuje pouze jako pojištěná osoba mající právo na pojistné plnění z pojistné smlouvy, pokud nastane definovaná pojistná událost. Po celou dobu trvání pojistné smlouvy zaměstnanec nemá nárok na jakékoli jiné plnění z ní plynoucí. Zaměstnanec není smluvní stranou pojistné smlouvy, nemůže tuto vypovědět, žádat o výplatu odkupného, ani nijak jinak nakládat s touto smlouvou. Dojde-li k zániku smlouvy z jiného důvodu než v důsledku pojistné události (tj. například z jiných důvodů než uplynutím pojistné doby nebo smrti pojištěného zaměstnance - je-li sjednáno i pojištění pro případ smrti ve prospěch osob, jež jako obmyšlené uvedl zaměstnanec), jsou prostředky z pojistné smlouvy vypláceny („vráceny“) pojišťovnou zaměstnavateli (příp. snižené o náklady související se správou tohoto pojištění), např. ve formě výplaty klasického odkupného.

S ohledem na specifikum produktu, jako motivačního nástroje, umožňují některé pojistné smlouvy také snížení pojistné částky s následnou výplatou nespotřebovaného pojistného souvisejícího se spořicí složkou pojistného produktu ve formě tzv. částečného odkupného (vyplacená částka se v zásadě odvíjí od hodnoty, která by byla vyplacena v případě klasického odkupného hrazeného pojišťovnou v případě předčasného zániku pojistné smlouvy). Nárok na výplatu částečného odkupného má obdobně jako u klasického odkupného pojistník s tím rozdílem, že v případě výplaty částečného odkupného nezániká pojistná smlouva. Pojištěný v těchto mimořádných situacích opět nemá nárok na žádné plnění z životního pojištění, jelikož nedochází k pojistné události.

2. Analýza daňového režimu vyplaceného částečného odkupného

Pojistné hrazené na motivační pojištění představuje z účetního pohledu náklad zaměstnavatele vynaložený v souvislosti s odměňováním zaměstnanců.¹ Částečné odkupné vyplacené zaměstnavateli, české právnické osobě, bude naopak představovat jeho příjem z tohoto pojištění. Pojistná smlouva v tomto specifickém případě nezaniká, dochází pouze k výplatě prostředků na účet zaměstnavatele v souladu s příslušnými pojistnými podmínkami. Otázkou je, jakým způsobem by měl být tento příjem z motivačního pojištění zdaněn.

V souladu s ustanovením § 36 odst. 2 písm. n) zákona o daních z příjmů podléhají zvláštní sazbě daně ve výši 15% příjmy „z dávek penzijního připojištění se státním příspěvkem a z penzijního pojištění snížených podle § 8 odst. 6 a z plnění ze soukromého životního pojištění nebo jiného příjmu z pojištění osob, který není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy, sníženého podle § 8 odst. 7“.

Ustanovení § 36 odst. 2 zákona o daních z příjmů obecně vymezuje daňový režim jak příjmů fyzických osob uvedených v § 2 zákona o daních z příjmů, tak právnických osob vymezených § 17 zákona o daních z příjmů. U některých příjmů uvedených v rámci předmětného ustanovení je zákonem explicitně vymezeno, že se jedná pouze o příjmy plynoucí fyzickým osobám, např. § 36 odst. 2 písm. k), l) nebo m) zákona o daních z příjmů. Ustanovení § 36 odst. 2 písm. n) zákona o daních z příjmů však toto výslovné vymezení neobsahuje.

V praxi jsme se setkali s názorem založeným na čistě gramatickém výkladu ustanovení § 36 odst. 2 písm. n) zákona o daních z příjmů, podle kterého by částečné odkupné vyplacené zaměstnavateli mělo být jako jiný příjem z pojištění osob, který není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy, zdaněno zvláštní (nižší) sazbou daně ve výši 15%.

Podle názoru předkladatelů však čistě gramatický výklad není postačující, ale je třeba vzít v potaz i jiné výkladové techniky, zejména záměr zákonodárce a účel a smysl samotného ustanovení.

Vydeme-li z kontextu úpravy, ustanovení § 36 odst. 2 písm. n) zákona o daních z příjmů upravuje zejména daňový režim příjmů z dávek penzijního pojištění a připojištění a plnění ze soukromého životního pojištění, tj. příjmů, které svým charakterem za standardních okolností vždy plynou pouze fyzickým osobám. Ze systematiky zařazení jiného příjmu z pojištění osob mezi tyto příjmy lze dovodit, že by se v daném případě také mělo jednat o příjmy obdobného charakteru, tj. o příjmy plynoucí fyzickým osobám. S ohledem na poměrně jednoznačný charakter upravovaných příjmů lze tedy uzavřít, že výslovné vymezení, že se jedná o příjmy plynoucí fyzickým osobám, by se v daném případě mohlo jevit jako nadbytečné. Ze samotné skutečnosti, že není toto omezení v § 36 odst. 2 písm. n) explicitně uvedeno, tak nelze dle názoru předkladatelů předjímat, že ustanovení se vztahuje také na příjmy právnických osob.

¹ Jen pro úplnost dodáváme, že náklady na pojistné specifického motivačního pojištění hrazené dle pojistných smluv uzavřených do 1. ledna 2009 představují obecně daňově uznatelný náklad zaměstnavatele za předpokladu splnění podmínek pro uplatnění postupu podle § 24 odst. 2 písm. j) odst. 5 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále jen „zákon o daních z příjmů“). Tento výklad byl potvrzen i názorem pracovníků Ministerstva financí uveřejněným ve Finančním, daňovém a účetním bulletinu IV/07. Daňová uznatelnost pojistných smluv uzavřených po tomto datu je omezena ustanovením § 25 odst. 1 písm. zo) zákona o daních z příjmů.

Dalším argumentem podporujícím závěr, že ustanovení § 36 odst. 2 písm. n) zákona o daních z příjmů je aplikovatelné pouze na příjmy fyzických osob, je i úprava způsobu zdanění příjmů. Ustanovení vymezuje základ daně pro účely zdanění zvláštní sazbou daně, a to jako příjem snížený podle § 8 odst. 6 a odst. 7 zákona o daních z příjmů. Ustanovení § 8 zákona o daních z příjmů upravuje zdanění příjmů plynoucích fyzickým osobám. Ze způsobu vymezení režimu zdanění lze tedy dle našeho názoru také dovodit, že předmětné ustanovení by mělo být relevantní výlučně pro určení daňového režimu příjmů plynoucích fyzickým osobám.

Záměr zákonodárce a účel ustanovení § 36 odst. 2 písm. n) zákona o daních z příjmů lze dále nepřímo dovodit také z důvodové zprávy k dílčím změnám ustanovení k 1. lednu 2008,² ze které vyplývá, že úprava daně vybírané srážkou navazuje na stanovení jednotné sazby daně z příjmů fyzických osob. Z této poznámky lze nepřímo usoudit, že § 36 odst. 2 písm. n) zákona o daních z příjmů je zákonodárcem chápán jako ustanovení řešící daňový režim příjmů fyzických osob. V neposlední řadě je také nutné vzít v potaz obecný smysl a účel zavedení speciálního způsobu zdanění vybraných příjmů fyzických osob v rámci celého § 36 odst. 2 zákona o daních z příjmů, a tím bylo zjednodušení a usnadnění administrace a výběru daní z příjmů u osob, jejichž příjmy nejsou vždy automaticky zdaňovány prostřednictvím daňových příznání, tak jako tomu je u právnických osob.

Na základě výše provedené analýzy docházíme k závěru, že v případě výplaty částečného odkupného z motivačního pojištění českým právnickým osobám není tento příjem zdaňován zvláštní 15% sazbou daně, ale měl by být součástí obecného základu daně z příjmů právnických osob ve výši 19%.

3. Závěr

Na základě komplexního výkladu ustanovení § 36 odst. 2 písm. n) zákona o daních z příjmů, lze dle názoru předkladatelů jednoznačně dovodit záměr zákonodárce aplikovat § 36 odst. 2 písm. n) zákona o daních z příjmů výlučně na příjmy plynoucí fyzickým osobám.

Příjem právnické osoby z částečného odkupného by tedy neměl podléhat zdanění zvláštní 15% sazbou daně podle § 36 odst. 2 písm. n) zákona o daních z příjmů. Příjem z pojištění osob bude příjmem právnické osoby, který vstupuje do obecného základu podléhajícího dani ve výši 19%. Daňový režim zdanění na úrovni zaměstnavatele, právnické osoby, bude následně posuzován podle obecných pravidel zdaňování příjmů právnických osob.

Po projednání příspěvku na Koordinačním výboru doporučujeme přijaté závěry vhodným způsobem publikovat.

Stanovisko Generálního finančního ředitelství

Generální finanční ředitelství souhlasí s navrženým závěrem, že příjem z částečného odkupného plynoucího ze smlouvy o motivačním pojištění je u právnické osoby předmětem daně podle § 18 ZDP, který vstupuje do obecného základu daně ve smyslu ustanovení § 23 ZDP a podléhá sazbě daně definované v § 21 ZDP.

² Důvodová zpráva k zákonu č. 261/2007, o stabilizaci veřejných rozpočtů.

334/27.04.11 - Daňový režim příjmu plynoucího fyzické osobě ze zpětného odkupu dluhopisu před splatností

PŘÍSPĚVEK UZAVŘEN

*Předkládají: Radek Novotný, daňový poradce, č. osvědčení 2986
Jiří Pecka, daňový poradce, č. osvědčení 4292*

Situace

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále jen "ZDP") výslovně neupravuje daňový režim fyzické osoby, které plyne příjem ze zpětného odkupu dluhopisu před splatností od emitenta, který je českým daňovým rezidentem. Cílem tohoto příspěvku je vyjasnit otázky, které mohou v praxi při zpětném odkupu dluhopisu emitentem vzniknout. Pro účely tohoto příspěvku předpokládáme, že dluhopis byl vydán v České republice, tj. řídí se zákonem č. 190/2004 Sb., o dluhopisech (dále jen "zákon o dluhopisech"). Předmětem tohoto příspěvku není situace, kdy dochází ke splacení dluhopisu, to včetně předčasného splacení (viz část 0 níže).

Právní úvod do problematiky

Dle § 19 odst. 2 zákona o dluhopisech je emitent oprávněn splatit dluhopis před jeho splatností, pokud to připouští a vymezují emisní podmínky. Předčasné splacení dluhopisu může v souladu s § 19 odst. 3 zákona o dluhopisech žádat také držitel dluhopisu, pokud to připouští emisní podmínky nebo stanoví-li to zákon o dluhopisech. V obou těchto případech se jedná o předčasné splacení dluhopisu, kdy tento dluhopis zaniká.

Kromě předčasného splacení zákon o dluhopisech umožňuje, aby emitent dluhopisu nabyt (například koupí) vlastní dluhopis. V souladu s § 20 odst. 1 zákona o dluhopisech takto nabyté vlastní dluhopisy nezanikají, pokud emitent nerozhodne jinak. Pro účely tohoto příspěvku pod pojmem "zpětný odkup" rozumíme situaci, kdy emitent pořídí na základě kupní smlouvy vlastní dluhopis ve smyslu § 20 zákona o dluhopisech.

Zpětný odkup podle ZDP

Dle § 8 odst. 2 písm. a) ZDP se za příjem z kapitálového majetku považuje rozdíl mezi vyplacenou jmenovitou (nominální) hodnotou dluhopisu a emisním kursem při jeho vydání. Předmětné ustanovení dále uvádí, že v případě zpětného odkupu se místo jmenovité hodnoty použije cena zpětného odkupu. Podle § 8 odst. 3 ZDP je takto definovaný příjem, pokud plyne ze zdrojů na území České republiky, samostatným základem daně pro zdanění zvláštní sazbou daně (§ 36).

Dle § 36 odst. 2 písm. a) ZDP se uplatní zvláštní sazba daně ve výši 15 % na rozdíl mezi vyplacenou jmenovitou hodnotou dluhopisu a emisním kurzem při jeho vydání. Ustanovení § 36 však již neuvádí, že v případě zpětného odkupu se místo jmenovité hodnoty použije cena zpětného odkupu.

Klasifikace příjmu plynoucího ze zpětného odkupu

Pro určení daňového režimu příjmu ze zpětného odkupu dluhopisu je klíčové, zda se ve smyslu ZDP jedná o úrokový příjem plynoucí z držby cenného papíru, příjem z prodeje cenného papíru či o jinou, speciální kategorii.

Potenciální klasifikace jako úrokový příjem

V souvislosti s příjmy úrokového charakteru používá ZDP primárně dva pojmy, a to pojem "úrok" a "úrokový příjem". Podíváme-li se do systematiky používání těchto pojmů, zjistíme, že ZDP používá tyto pojmy jako ekvivalentní (viz například "úrok ze směnky" dle § 8 odst. 1 písm. h) ve srovnání s "úrokovým příjmem ze směnky" dle § 8 odst. 3, případně také textace v § 38 odst. 2).

Příjmy z kapitálového majetku dle § 8 odst. 1 písm. a) jsou, mimo jiné, úroky a jiné výnosy z držby cenných papírů. Ustanovení § 8 odst. 2 písm. a) ZDP, ve kterém je uveden příjem ze zpětného odkupu, je uvedeno návětím: "Za příjmy z kapitálového majetku se dále považují". Vzhledem k existenci slůvka "dále" lze usuzovat, že účelem odstavce 2 je rozšířit výčet příjmů z kapitálového majetku uvedený v odstavci 1.

S ohledem na výše uvedené jsme toho názoru, že dle jazykového a systematického výkladu příjem plynoucí fyzické osobě v souvislosti se zpětným odkupem dluhopisu nepředstavuje úrok, respektive úrokový příjem ve smyslu ZDP. V této souvislosti je vhodné uvést, že podle judikatury Nejvyššího správního soudu (např. 7 Afs 91/2010-131) představují další výkladové metody, například výklad teleologický (výklad účelu a smyslu právní normy) nebo výklad historický (úmysl zákonodárce) pouze doplňkové metody a jejich význam nelze přeceňovat. Nejvyšší správní soud naopak klade důraz na výklad jazykový, systematický a logický.

Výše uvedený závěr ostatně do jisté míry podporuje také právní režim, neboť z právního pohledu fyzická osoba obdrží příjem z titulu prodeje cenného papíru a nikoliv výnos z dluhopisu ve smyslu § 16 zákona o dluhopisech.

Potenciální klasifikace jako příjem z prodeje

Jak je uvedeno výše, z právního pohledu realizuje fyzická osoba v případě zpětného odkupu dluhopisu příjem z prodeje cenného papíru. Nicméně, vzhledem k výše popsané systematice ZDP je nesporné, že příjem ze zpětného odkupu v případě fyzické osoby nepředstavuje příjem z prodeje cenných papírů ve smyslu v § 10 odst. 1 písm. b) ZDP. Při přijetí opačného výkladu by nebyla nutná speciální úprava v § 8 odst. 2 písm. a) ZDP.

Speciální kategorie příjmu

Lze uzavřít, že v případě zpětného odkupu fyzická osoba z daňového pohledu nerealizuje ani úrokový příjem plynoucí z držby cenného papíru, ani příjem z prodeje cenného papíru. Tento příjem představuje speciální kategorii příjmu, který je definován v § 8 odst. 2 písm. a) ZDP jako "rozdíl mezi cenou zpětného odkupu dluhopisu a emisním kursem při jeho vydání".

Daňový režim zpětného odkupu

S ohledem na systematiku ZDP je nutné podrobit oddělené analýze daňový režim příjmu plynoucího ze zpětného odkupu dluhopisu českému daňovému rezidentovi a českému daňovému nerezidentovi.

Fyzická osoba – český daňový rezident

Jak bylo uvedené výše, dle § 8 odst. 3 ZDP je příjem uvedený v § 8 odst. 2 písm. a) ZDP, pokud plyne ze zdrojů na území České republiky, samostatným základem daně pro zdanění zvláštní sazbou daně (§ 36). Daňový režim příjmu plynoucího ze zpětného odkupu však v daném ustanovení (tj. v § 36 odst. 2 ZDP) řešen není. Podle § 36 odst. 2 písm. a) ZDP se v případě fyzických osob použije zvláštní sazba

daně ve výši 15 % na "rozdíl mezi vyplacenou jmenovitou hodnotou dluhopisu včetně vkladního listu nebo vkladu jemu na roveň postaveného a emisním kursem při jejich vydání". Předmětné ustanovení však narozdíl od § 8 odst. 2 písm. a) ZDP výslovně nezmiňuje situaci zpětného odkupu. Je zde tedy zřejmý jazykový rozpor mezi ustanovením § 8 odst. 3 ZDP a § 36 odst. 2 písm. a) ZDP.

S ohledem na výše uvedené se tedy jeví jako klíčová otázka, jak interpretovat ustanovení § 8 odst. 2 písm. a) ZDP. V úvahu připadají dva možné výklady. Podle prvního možného výkladu věta před středníkem v předmětném ustanovení zahrnuje i situaci zpětného odkupu. V takovém případě příjem ze zpětného odkupu je příjmem dle § 8 odst. 2 písm. a) ZDP věty před středníkem a věta za středníkem pouze upřesňuje výpočet výše takového příjmu. Na základě této interpretace by příjem ze zpětného odkupu podléhal 15% srážkové dani (příjem ze zpětného odkupu by byl upraven v § 36, přičemž výše tohoto příjmu by byla vypočtena podle § 8). Podle druhého možného výkladu zahrnuje věta před středníkem pouze situaci, kdy dochází ke splacení dluhopisu, a věta za středníkem rozšiřuje okruh příjmů spadajících do předmětného ustanovení. Jinými slovy, příjem ze zpětného odkupu je příjmem dle § 8 odst. 2 písm. a) ZDP věty za středníkem. Na základě této interpretace by naopak příjem ze zpětného odkupu nepodléhal srážkové dani (příjem ze zpětného odkupu by nebyl upraven v § 36).

Jsme toho názoru, že jazykový výklad jednoznačně odpovídá druhé z možných interpretací. Dále se domníváme, že nelze v posuzovaném případě použít systematický výklad. Posuzovaný druh příjmu je obsažen pouze ve dvou ustanoveních (§ 8 odst. 2 písm. a) ZDP a § 36 odst. 2 písm. a) ZDP). Vzhledem k existenci pouze jazykového výkladu je tedy nutné využít doplňkové výkladové metody.

Teleologický výklad zkoumá účel a smysl právní normy. Účelem samotné srážkové daně je, zejména ve vztahu k příjmům plynoucím fyzickým osobám, zjednodušit výběr daně. Fyzické osoby totiž nejsou z titulu příjmů podléhající konečné srážkové dani povinny podávat daňové přiznání. S ohledem na tento cíl by bylo možné dojít k závěru, že podle teleologického výkladu podléhá příjem ze zpětného odkupu srážkové dani.

Naproti tomu historický výklad zkoumá úmysl zákonodárce při přijímání právní normy. Podíváme-li se na historický vývoj § 36 odst. 2 písm. a) ZDP, zjistíme, že zkoumaná část textu byla do ustanovení § 36 vtělena až zákonem č. 261/2007 Sb., a to s účinností od 1. ledna 2008. Ustanovení § 36 ZDP účinné před 1. lednem 2008 hovořilo pouze o úrokovém příjmu z dluhopisu, a to navzdory tomu, že ustanovení § 8 odst. 2 písm. a) ZDP existovalo de facto v nezměněné podobě i před tímto datem. Důvodová zpráva k zákonu č. 261/2007 Sb. v této souvislosti uvádí: "Navrhovaná úprava pro právní jistotu zpřesňuje, že na rozdíl mezi vyplacenou jmenovitou (nominální) hodnotou dluhopisu včetně vkladního listu nebo vkladu jemu na roveň postaveného a emisním kursem při jejich vydání je aplikována daň vybíraná srážkou podle zvláštní sazby daně, a to ve výši 15%". Důvodová zpráva tedy nejen, že nehovoří o zpětném odkupu, ale výslovně zmiňuje, že se jedná pouze o zpřesnění dosavadní úpravy ZDP (Z té přitom jednoznačně vyplývalo, že posuzovaný druh příjmu nepodléhá srážkové dani, neboť se nejedná o úrokový příjem). V této souvislosti poukazujeme na skutečnost, že tzv. zpřesňující novelu (tj. novelu, která nemění smysl dosavadní zákonné úpravy) připustil i Nejvyšší správní soud (např. 1 Afs 85/2008-97). Na základě historického výkladu lze tedy dojít k závěru, že příjem ze zpětného odkupu nepodléhá srážkové dani.

S ohledem na výše uvedené se domníváme, že jazykový výklad spolu s výkladem historickým převáží nad výkladem teleologickým. Lze tedy uzavřít, že příjem plynoucí fyzické osobě ze zpětného odkupu dluhopisu nepodléhá srážkové dani. Poplatník je tedy povinen zahrnout tento příjem (vypočtený jako rozdíl mezi prodejní cenou a emisním kursem ve smyslu § 8 odst. 2 písm. a) ZDP) do dílčího základu daně z kapitálového majetku.

Fyzická osoba – český daňový nerezident

Příjmy daňového nerezidenta podléhají dani z příjmů fyzických osob dle ZDP pouze, pokud jsou považovány za příjmy ze zdrojů na území České republiky. Rozsah těchto příjmů je vymezen v § 22 ZDP. V tomto ustanovení však příjem ze zpětného odkupu dluhopisu výslovně zakotven není.

V praxi se mezi odbornou veřejností vyskytují názory, že by tento příjem měl být podřazen pod § 22 odst. 1 písm. g) bod 4 ZDP jako "úrok a jiný výnos z investičního nástroje", případně pod § 22 odst. 1 písm. g) bod 7 ZDP jako "příjem z prodeje investičního nástroje". Avšak jak bylo uvedené výše, příjem ze zpětného odkupu dluhopisu představuje pro účely ZDP speciální kategorii příjmu (tj. nejedná se o úrokový příjem plynoucí z investičního nástroje, ani příjem z prodeje investičního nástroje).

Lze tedy uzavřít, že příjem ze zpětného odkupu plynoucí fyzické osobě, která není českým daňovým rezidentem, není příjmem ze zdrojů na území České republiky a nepodléhá dani z příjmů.

Závěr

Příjem plynoucí fyzické osobě – českému daňovému rezidentovi ze zpětného odkupu dluhopisu nepodléhá srážkové dani. Poplatník je tedy povinen zahrnout tento příjem (vypočtený jako rozdíl mezi prodejní cenou a emisním kursem ve smyslu § 8 odst. 2 písm. a) ZDP) do dílčího základu daně z kapitálového majetku. Naproti tomu, příjem plynoucí fyzické osobě – českému daňovému nerezidentovi ze zpětného odkupu dluhopisu nepodléhá dani z příjmů.

Návrh opatření

Po projednání na Koordinačním výboru doporučujeme příspěvek spolu se stanoviskem Generálního finančního ředitelství vhodným způsobem publikovat.

Stanovisko Generálního finančního ředitelství

Souhlasíme s názorem předkladatele, že příjem ze zpětného odkupu dluhopisu

- je příjmem z prodeje cenného papíru a nikoli příjmem úrokovým,
- představuje speciální kategorii příjmu, který je definován v § 8 odst. 2 písm. a) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“) a tudíž na takový příjem nelze aplikovat § 10 odst. 1 písm. b) ZDP.

Narozdíl od předkladatele však zastáváme názor, že příjem ze zpětného odkupu dluhopisu plynoucí ze zdrojů na území České republiky

- je podle § 8 odst. 3 ZDP samostatným základem daně pro zdanění zvláštní sazbou daně, a to spolu s úrokovým příjmem a jinými výnosy uvedenými v tomto ustanovení zákona,
- se zdaňuje zvláštní sazbou podle § 36 ZDP.

Jako argument uvádíme, že ustanovení § 8 odst. 2 písm. a) ZDP je nutno aplikovat jako celek, jinak by jednotlivé věty postrádaly smysl. Podle toho věta před středníkem, která zní

*„Za příjmy z kapitálového majetku se dále považují
a) rozdíl mezi vyplacenou jmenovitou (nominální) hodnotou dluhopisu
.....a emisním kursem při ...vydání;“*

zahrnuje i situaci zpětného odkupu dluhopisu a věta za středníkem, která zní:

„; v případě předčasného zpětného odkupu se použije místo jmenovité hodnoty cena zpětného odkupu“

stanovuje zvláštní způsob výpočtu výše zdanitelného příjmu z kapitálového majetku v případě, že se jedná o příjem plynoucí ze zpětného odkupu dluhopisu.

Předkladatel zkoumá historický vývoj ustanovení § 36 odst. 2 písm. a) ZDP a zdůrazňuje, že část textu (podtrženo), která zní

„Zvláštní sazba daně z příjmů plynoucích ze zdrojů na území České republiky pro poplatníky uvedené v § 2, činí 15% , a to ...z rozdílu mezi vyplacenou jmenovitou hodnotou dluhopisua emisním kursem při..vydání,“

byla do § 36 ZDP vložena až s účinností od 1.ledna 2008 (zákonem č. 261/2007 Sb.), ale znění § 36 ZDP, účinné před uvedeným datem, hovořilo pouze o úrokovém příjmu z dluhopisů.

Předkladatel dále cituje důvodovou zprávu k zákonu č. 261/2007 Sb., kde je uvedeno, že:

„navrhovaná úprava pro právní jistotu zpřesňuje, že na rozdíl mezi vyplacenou jmenovitou (nominální) hodnotou dluhopisua emisním kursem ... při vydání...je aplikována daň vybíraná srážkou podle zvláštní sazby daně ...“

Ze shora uvedeného a z toho, že předmětná důvodová zpráva neobsahuje žádnou zmínku o zdanění příjmu ze zpětného odkupu dluhopisů předkladatel dovozuje, že takový příjem nepodléhá srážkové dani.

Předkladatel činí závěr, že příjem plynoucí ze zpětného odkupu dluhopisu, vypočtený jako rozdíl mezi prodejní cenou dluhopisu a emisním kursem podle § 8 odst. 2 písm. a) ZDP, je poplatník povinen zahrnout do dílčího základu daně z příjmů fyzických osob z kapitálového majetku (§ 8 ZDP) a uvést v daňovém přiznání.

Se závěrem předkladatele však nelze souhlasit, jelikož sám zákonodárce v důvodové zprávě k navrhované změně § 36 ZDP uvádí, že se jedná pouze o zpřesnění zákona. Pojem „zpřesnění zákona“ lze podle judikatury NSS akceptovat, pokud nové znění zákona nemění smysl dosavadní úpravy.

Podle § 2 zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, v platném znění, je dluhopis zastupitelný cenný papír, s nímž je spojeno právo na splacení dlužné částky a povinnost emitenta toto právo uspokojit.

Nelze zpochybnit, že ustanovení § 8 ZDP po celou dobu platnosti zákona obsahovalo úpravu, podle které příjem z kapitálového majetku, definovaný jako rozdíl mezi vyplacenou jmenovitou hodnotou cenného papíru (v případě zpětného odkupu rozdíl mezi cenou zpětného odkupu) a prodejní cenou cenného papíru při jeho vydání, představoval samostatný základ pro zdanění zvláštní sazbou daně.

Skutečnost, že v ustanovení § 36 ZDP, ve znění platném do 31.12.2007, nebyla pro příjem z prodeje cenného papíru, respektive pro jeho zpětný odkup, uvedena konkrétní výše zvláštní sazby daně neznamená, že tento příjem nepodléhá srážkové dani.

Máme za to, že pokud ZDP v jednom ustanovení (§ 8 ZDP) zavedl, že určitý příjem (ze zpětného odkupu dluhopisu) má být samostatným základem pro zdanění srážkou podle zvláštní sazby daně a současně v témže nebo jiném ustanovení (§ 36 ZDP) neurčil výši zvláštní sazby daně pro tento příjem, pak lze konstatovat, že taková zákonná úprava byla neúplná, nedostatečná nebo jinak řečeno nepřesná. Za této situace bylo zcela legitimní, že zákonodárce shora uvedeným způsobem upravil ustanovení § 36 ZDP tak, aby byla zřejmá zvláštní sazba daně pro příjem z prodeje/zpětného odkupu dluhopisu a tuto úpravu v důvodové zprávě k zákonu č. 261/2007 Sb., označil jako zpřesnění ZDP.

Podle našeho názoru současné znění ZDP již neposkytuje prostor k pochybám ohledně způsobu zdanění příjmu z prodeje/zpětného odkupu dluhopisu a jednoznačně stanoví, že se tento příjem zdaňuje srážkou podle zvláštní sazby a určuje také výši této zvláštní sazby.

Pokud jde o příjem ze zpětného odkupu dluhopisu před splatností plynoucí fyzické osobě - nerezidentovi, nelze souhlasit se závěrem předkladatele, že nejde o příjem ze zdrojů na území České republiky a tento nepodléhá dani z příjmů.

Tento příjem je naopak nutné považovat za příjem uvedený v § 22 odst. 1 písm. g) bod 7 ZDP, neboť jej lze zahrnout pod pojem „příjmy z prodeje ... investičních nástrojů podle zvláštního právního předpisu“. Tímto zvláštním právním předpisem je zákon č. 256/2004 Sb. o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 3 odst. 1 tohoto zákona jsou investičními nástroji mj. investiční cenné papíry, podle § 3 odst. 2 jsou těmito investičními cennými papíry také dluhopisy.

To tedy znamená, že příjem ze zpětného odkupu dluhopisu před splatností plynoucí fyzické osobě - nerezidentovi je příjmem nerezidenta ze zdrojů na území České republiky a jako takový podléhá dani z příjmů.

Režim zdanění může být modifikován případnou existující smlouvou o zamezení dvojího zdanění, kdy je aplikován především čl. 13 dle Modelové daňové smlouvy OECD, konkrétně odstavec 5, podle kterého tento příjem podléhá zdanění v zemi rezidence zcizitele (prodávajícího).

Generální finanční ředitelství je z výše uvedených důvodů toho názoru, že příjem ze zpětného odkupu dluhopisu před splatností plynoucí fyzické osobě – rezidentovi České republiky je příjmem z kapitálového majetku dle §8 ZDP a podléhá zvláštní sazbě daně dle §36 ZDP. Příjem ze zpětného odkupu dluhopisu před splatností plynoucí fyzické osobě - nerezidentovi je příjmem nerezidenta ze zdrojů na území České republiky a jako takový podléhá dani z příjmů.